

સેવા અને સંપત્તિને
બેલેન્સ કરતાં
અનંત અંબાણી

હેલ્થ કોન્સિયસ વિશ્વ
હવે 'શાકાહાર' તરફ

યુદ્ધમાં સળગ્યો
વિશ્વ વારસો

અલવિદા
આશાતાઈ

આધુનિક સ્ત્રીનું શિલ્પરૂપ
શાંતા સરવૈયાની કલા

USAમાં ચોજાઈ શાનદાર ઇવેન્ટ
'એશિયન અમેરિકન હોટેલ ઓનર્સ એસો.'

ફીલિંગ્સ

ઝંખના કેવળ સત્યને પારખવાની

વિશ્વભરના ગુજરાતીઓનું માનીતું પારિવારિક મેગેઝિન
એપ્રિલ ૨૦૨૬ | કિંમત રૂ ૫૦/-

Global Edition

Read online : www.feelingsmultimedia.com

વિજ્ઞાન અને આધ્યાત્મિકતાનો અદ્ભૂત સમન્વય

જૈનિઝમ

નવકારના નાદમાં પહોં 'વિશ્વ શાંતિ'નો સંદેશ

અ ગુ ળ મ ઇ કા

'Feelings'-International Gujarati Family Magazine

ફીલિંગ્સ
વિશ્વભરના ગુજરાતીઓનું માન્યું પારિવારિક મેગેઝિન

૧૦

જૈન દર્શન
જીવનને ઉજાસ આપતો
આધ્યાત્મિક માર્ગ

૧૨

સમગ્ર વિશ્વમાં ગુંજયો
'નવકાર મંત્ર'નો નાદ
પ્રધાનમંત્રી શ્રી નરેન્દ્ર મોદીજીએ
નવમી એપ્રિલને 'નવકાર દિવસ' જાહેર કરેલ

૧૬

જૈનિઝમ અને વિજ્ઞાન
તર્ક, પ્રયોગ અને આધ્યાત્મનો સમન્વય
- ચાણુક્ય

૩૦

'આશાદીપ' બુઝાયો....
પછા સ્પર્સ્કાટિની જયોત
પ્રજ્વલિત રહેશે
- યશોદા આચાર્ય

૩૨

સફળતા એ નથી કે તમે શું કમાયા છો?
સફળતા એ છે કે,
તમે સમાજને શું પાણુ આપો છો :
અનંત અંબાણી
- ફીલિંગ્સ ટીમ

૪૨

આધુનિક સ્ત્રીનું શિલ્પરૂપ
શક્તિ, સંઘર્ષ અને સૌંદર્ય
શાંતા સરવૈયાની કલા
- સુમતિ ગંગોપાધ્યાય

- ૦૮ આપણી જિંદગીનો વિરોધાભાસ
- ડૉ. આર્. કે. વીજાવીવાળા
- ૨૦ દરેક ભારતવાસીઓને આકર્ષતું સમ્રાટ સંપ્રતિ
મ્યુઝિયમ કોલા તીર્થ - ફીલિંગ્સ ટીમ
- ૨૨ વઢવાણની પાવનભૂમિ આજે પણ ભગવાન
મહાવીરના પવિત્ર પગલાંને સાચવીને બેઠી છે
- ફીલિંગ્સ ટીમ
- ૨૪ 'શાકાહાર' તરફ વળી રહેલું 'હેલ્થ કોન્સિયસ વિશ્વ'
લાખો જીવોના જીવનમાં પરિવર્તનનું માધ્યમ બને
છે 'સમસ્ત મહાજન' - આત્મીય
- ૨૬ બુઝાવેલ આંખોમાં આશાનો પ્રકાશ પાથરતા
માનવતાના મહાન સેવક જશવંત મહેતા
- મુકેશ પારેખ
- ૩૩ એક સંવેદનશીલ સહધર્મચારિણીની
સ્મરણયાત્રા..... અતૂટ પ્રેમનો દસ્તાવેજ
- ૩૪ મુંબઈ સમાચાર આયોજિત 'માતૃભાષા ભાગવત
સમાહ'માં છવાયો માતૃભાષા ભક્તિનો અનોખો
રંગ... - ફીલિંગ્સ ટીમ
- ૩૬ જૂનાગઢથી વિશ્વ સુધી કેસર કેરીની સુગંધિત સકર
- દીપક જગતાપ
- ૩૮ નવી પેઢીનાં ખેડૂતપુત્રો એગ્રો ઈન્ડસ્ટ્રિયાલિસ્ટનો
દરજો મેળવે - ડૉ. નાનક ભટ્ટ
- ૪૦ મૂર્ધન્ય સાહિત્યકાર ગૌરીશંકર જોશી 'ધૂમકેતુ':
સ્મરણાંજલિ - પ્રદીપ ત્રિવેદી
- ૪૪ સુઢની આગમાં સળગ્યો વિશ્વ વારસો!
- નરેશ અંતાણી
- ૪૬ કરમાઈથી સપના - બપિર અમદાવાદી
- ૪૮ રાશી ભવિષ્ય - ગણેશ સ્પીક્સ
- ૪૯ USA ફિલાડેલ્ફીયામાં 'એશિયન અમેરિકન હોટેલ
ઓનર્સ એસો.' (AAHOA)નું વાર્ષિક સમેલન
ભવ્યતાથી યોજાયું - Nalini Raja Patel
- ૫૨ ફીલિંગ્સ મિથ્યા

Read online : www.feelingsmultimedia.com

|| Shree Satya ||

DAMODARDAS
JEWELLERS

DMC Group SINCE 1961

આધુનિક સ્ત્રીનું શિલ્પરૂપ શક્તિ, સંઘર્ષ અને સૌંદર્ય શાંતા સરવૈયાની કલા

શાં તાનો જન્મ મધ્યમવર્ગીય બંગાળી કુટુંબમાં હલ્દીયા ગામમાં થયો હતો. ત્રણ બહેનોમાં તે સૌથી નાના છે. બાળપણની વાત કરતાં તેઓ કહે છે કે, ‘મારું બાળપણ ખૂબ આનંદસભર અને પ્રેમાળ કુટુંબમાં વિત્યું હતું. મારી બે બહેનોને સંગીત અને નૃત્યમાં રસ હતો, પરંતુ મને ચિત્રકામ અને શિલ્પમાં ખૂબ રસ હતો.’

હલ્દીયામાં તેઓ ઈન્ડિયન ઓઈલ કોર્પોરેશનની કોલોનીમાં રહેતા હતા. તેઓના પિતા કોર્પોરેશનમાં ઊંચા હોદ્દા પર ફરજ બજાવતા હતા. કોલોનીમાં પુષ્કળ લીલોતરી, વૃક્ષો અને ત્રુણુ અનુસાર રંગબેરંગી ફૂલો ખીલતા, જેમાં ગુલમહોર, ગરમાળો અને અન્ય વૃક્ષોથી મનોહર માહોલ સર્જતો.

શાંતા જ્યારે બીજા ધોરણમાં ભણતા હતા ત્યારે તેમણે કોઈની પાસેથી નદીની માટી મંગાવી દેવી દુર્ગાના મુખનું સુંદર શિલ્પ બનાવીને ઘરમાં સૌને ચકિત કરી દીધા હતા. મિત્રમંડળ પાસેથી પણ ખૂબ પ્રશંસા મળી હતી.

થોડાં વર્ષો પછી તેમના પિતાની વડોદરા સ્થિત ગુજરાત રિફાઈનરીમાં બદલી થઈ. શરૂઆતમાં સાયન્સનો અભ્યાસ કર્યા પછી તેમણે વડોદરાની પ્રખ્યાત એમ.એસ. યુનિવર્સિટીની ફાઈન આર્ટ્સ ફેકલ્ટીમાં પ્રવેશ લીધો.

અભ્યાસકાળ દરમિયાન તેમની પ્રેરણામૂર્તિ તરીકે બે કલાકારોનો ઉલ્લેખ થાય છે. વિશ્વપ્રખ્યાત ધ્રુવ મિસ્ત્રીના માર્ગદર્શન હેઠળ તેમણે શિક્ષણ મેળવ્યું હતું તેમજ પોતાના અગત્યના કલાગુરુ તરીકે શ્રી રાધવ કનેરિયાજી પાસેથી પણ તેમને ઘણું શીખવા મળ્યું હતું. કાર્યનિષ્ઠાના મૂલ્યોને તેઓ કનેરિયા સાહેબના

કારણે સારી રીતે સમજી શક્યા. એકાગ્રતા અને કઠોર પરિશ્રમનું શિલ્પસર્જનમાં શું મહત્વ છે તે પણ તેમને સમજાયું. ધ્રુવ મિસ્ત્રીની સર્જનશક્તિ, સાહસિક અભિગમ અને ધગશ જેવા ગુણો શાંતાને સ્પર્શી ગયેલા.

આપણા પ્રાચીન મંદિરોમાં કોતરાયેલા ભવ્ય શિલ્પોથી શાંતા ખૂબ પ્રભાવિત થયા છે. ખાસ કરીને ‘મહિષાસુર મર્દિની’ની ભવ્ય મૂર્તિ તેમનો પ્રેરણાસ્ત્રોત બની છે.

શાંતાએ અમુક પ્રાચીન હિંદુ શાસ્ત્રોમાંથી પણ પ્રેરણા લીધી છે. ‘મહિમા સ્તવન’ અને ‘સૌંદર્યલહરી’માંથી પણ તેમને ઘણી ઉપયોગી માહિતી મળી છે.

શિલ્પસર્જનમાં જેમ-જેમ શાંતા પ્રગતિ કરતા ગયા, તેમ-તેમ તેમણે નારીશક્તિને કેન્દ્રમાં રાખીને વિવિધ માધ્યમોમાં પણ શિલ્પસર્જન કર્યું છે.

શાંતાએ સ્ત્રીના સૌંદર્યને કેન્દ્રમાં રાખીને ‘શુગાર’ મથાળા હેઠળ અનેક સુંદર શિલ્પકૃતિઓનું નિર્માણ કર્યું છે. આ કૃતિઓ અનેક પ્રદર્શનોમાં મૂકાઈ છે અને પ્રશંસા પણ મેળવી છે. તે સિવાય તેમણે ‘સ્ત્રી’ને પર્યાવરણ સાથે પણ સાંકળી છે. ‘સ્ત્રી’ એક વૃક્ષની જેમ બીજાને બધું આપે છે-વિસામો, છાયા, ફળ, ફૂલ, પાંદડા અને લાકડું-પરંતુ મનુષ્ય મોટા ભાગે તેનું શોષણ કરે છે. ઉદ્યોગીકરણ કે

આધુનિક ઈમારતો બનાવતી વખતે વૃક્ષનું અસ્તિત્વ જ મિટાવી દેવામાં આવે છે. આમ ‘સ્ત્રી’નું શોષણ પણ ઘણી જગ્યાએ જોવા મળે છે.

શાંતા ‘સ્ત્રી’ના સ્વાતંત્ર્ય, અધિકારો અને સન્માનમાં માને છે, પરંતુ બળવાખોરી અને તોફાની પ્રવૃત્તિઓમાં વિશ્વાસ રાખતા નથી.

તેમના મનપસંદ કલાકારોમાં પિકાસો, હેનરી માટીસ અને પ્રખ્યાત શિલ્પકાર એન્ડી સ્કોટનો સમાવેશ થાય છે. આ કલાકારોમાંથી તેમને પુષ્કળ પ્રેરણા મળી છે. ફ્રેન્ચ કલાકાર લુઈસ બુર્જવાના ‘સ્ત્રી’ કેન્દ્રિત શિલ્પોને પણ તેઓ ખૂબ સન્માન આપે છે. આમ, શાંતાના શિલ્પોમાં ‘સ્ત્રી-પુરુષ’ સંબંધોની સૂક્ષ્મ અને છૂપી ધારાઓને પકડી પાડવાની અનોખી ક્ષમતા જોવા મળે છે.

તેમની પ્રખ્યાત શિલ્પકૃતિઓમાં જોઈએ તો વડોદરા એરપોર્ટ પાસે હરણી ગાર્ડનમાં સ્થિત ‘Freedom’ (આઝાદી) શિલ્પનો સમાવેશ થાય છે, આ શિલ્પમાં સ્ત્રી શક્તિના ભાવને રચનાત્મક રીતે પ્રકાશમાં લાવીને દરેક સ્ત્રીમાં રહેલી ‘શક્તિ’ને કેન્દ્રબિંદુમાં લાવવાનો પ્રયાસ છે. શાંતાના દરેક શિલ્પમાં આજની આધુનિક સ્ત્રીનું પ્રતિબિંબ જોવા મળે છે. દરેક સ્ત્રી આવી આઝાદીને ઝંખે છે અને

તેની હકદાર છે-એવું તેઓ માને છે.

તેમની બીજી ખૂબ ચર્ચિત કૃતિ 'સંજીવની' છે, જેને જોઈને સૌ કોઈ આનંદિત અને આશ્ચર્યચકિત થઈ જાય છે. અહીં એક આધુનિક સ્ત્રી ઈમરજન્સી કોલને પહોંચી વળવા, તાત્કાલિક સેવાની માંગ પૂરી કરવા, હનુમાનની માફક એક હાથમાં મોબાઈલ અને બીજા હાથમાં જવાબદારીઓનો ભાર લઈને ઉડતી દેખાય છે.

સંજીવની

એ વાત સાચી છે કે આજની આધુનિક નોકરી કરતી સ્ત્રી અનેક પ્રકારની જવાબદારીઓ નિભાવે છે. પોતાના સંતાનોની સંભાળ, ઘર-સંસારનું સંચાલન, પતિ પ્રત્યેનો પ્રેમ અને સામાજિક કર્તવ્યો ઉપરાંત નોકરી સંબંધિત જવાબદારીઓ પણ તેને નિભાવવી પડે છે. આ તમામ જવાબદારીઓનું સંતુલન તેને ઘણીવાર એકસાથે જ જાળવવું પડે છે. આજની સ્ત્રી આ બધી જવાબદારીઓને એક સાથે નિભાવવામાં કુશળ અને સક્ષમ છે.

ડૉ. શાંતા સરવૈયા વડોદરાની મહારાજા સયાજીરાવ યુનિવર્સિટીના ફેકલ્ટી ઓફ ફાઈન આર્ટ્સમાં પ્રથમ વિદ્યાર્થી તરીકે જોડાયા અને પછી ઘણા વર્ષોથી પ્રોફેસર તરીકે સેવા આપી રહ્યા છે. તેમણે અનેક વિદ્યાર્થીઓને શિલ્પકલાની દિશામાં માર્ગદર્શન

આપ્યું છે અને નવી પેઢીને સર્જનાત્મકતા તરફ પ્રેરિત કરી છે. તેમના પતિ મનોજ સરવૈયા પણ એક પ્રતિભાશાળી શિલ્પકાર છે અને મોટાભાગે પત્થરની શિલ્પકૃતિઓ (Stone Sculpture) બનાવે છે. જેઓ વડોદરા મ્યુઝિયમ સાથે જોડાયેલા છે. તેમના પરિવારમાં કલા એક જીવંત પરંપરા તરીકે વહે છે. આ સર્જનાત્મક વાતાવરણ તેમના કાર્યમાં ઝળહળે છે.

ડૉ. શાંતા સરવૈયાના શિલ્પો માત્ર પદાર્થ નથી તે વિચાર છે, અનુભૂતિ છે અને સમાજ સાથે સંવાદ છે. તેમની કૃતિઓમાં આધુનિક સ્ત્રીનું બળ, સંવેદના અને અસીમ ક્ષમતાનો ઉત્સવ જોવા મળે છે. તેમની કલા આપણને યાદ અપાવે છે કે શિલ્પ માત્ર આકાર નથી, પરંતુ એક જીવંત વાર્તા છે જે સમાજને દિશા આપે છે.

શાંતાએ પીએચ.ડી.નો વિષય પણ એમના મુખ્ય કલાગુરુ શ્રી રાધવ કનેરીયા સાહેબ પર પસંદ કર્યો છે. જેમાં રાધવ કનેરીયાનું સંપૂર્ણ કલાયાત્રાનું જીવન આવરી લીધું છે.

તેમણે ફાઈન આર્ટ્સમાં પ્રવેશ મેળવતા પહેલા સાયન્સમાં અભ્યાસ કર્યો હતો. સંશોધનની વૃત્તિ શરૂઆતથી જ તેમનામાં હતી. નવા માધ્યમો સાથે પ્રયોગો કરવાનું, શિષ્યો સાથે વર્કશોપ યોજવાનું અને તેમાં સક્રિય ભાગ લેવાનું તેમને ખૂબ ગમે છે. તેમણે પરંપરાગત કલાકારોને ફેકલ્ટીમાં આમંત્રિત કરીને

વાર્તાલાપ

'ટેરાકોટ્ટા'ના વર્કશોપ પણ યોજ્યા છે.

છેલ્લાં કેટલાંક વર્ષોમાં તેમણે ટેરાકોટ્ટા, ગ્લાસ, પેપર, સિરામિક અને કાપડ જેવા માધ્યમોમાં વર્કશોપ યોજ્યા છે. જૂના ત્યજ દેવાયેલા કાપડમાંથી નવનિર્માણ કરીને અર્થપૂર્ણ અને સુંદર કૃતિઓ બનાવવા માટે તેમણે યુવા શિલ્પકારોને પ્રોત્સાહિત કર્યા છે. આ વર્કશોપોમાં પર્યાવરણના વિષયો પર વિશેષ ભાર મૂકવામાં આવે છે.

આજે શાંતાની અનેક કૃતિઓ ભારતભરમાં વિવિધ પ્રદર્શનોમાં મૂકાય છે અને વેચાય છે. વિદેશોમાં પણ તેમની કૃતિઓ પ્રદર્શિત થાય છે અને લોકપ્રિયતા મેળવે છે.

વિશ્વકલા જગતમાં થતા ફેરફારો અને નવા પડકારોનો સામનો કરવા માટે શાંતા જેવા શિલ્પકારો સંપૂર્ણ રીતે સક્ષમ અને તૈયાર છે એટલે વડોદરાનું ગૌરવ વધારતી આ શિલ્પકાર સન્નારીને ફીલિંગ્સ તરફથી ઉજ્જવળ ભવિષ્યની અનેક શુભકામનાઓ.

તેઓને મળેલ પુરસ્કાર :

૨૦૦૨ ગુજરાત લલિત કલા અકાદમી એવોર્ડ, અમદાવાદ.

૨૦૦૨ મિલેનિયમ ઓલ ઈન્ડિયા આર્ટ એક્ઝિબિશન (AIFACS) રાજ્ય સ્તર, ગુજરાત.

૧૯૯૯ ગુજરાત લલિત કલા અકાદમી એવોર્ડ, અમદાવાદ.

૧૯૯૮ ઓલ ઈન્ડિયા ફાઈન આર્ટ્સ એન્ડ ક્રાફ્ટ સોસાયટી, (AIFACS) નવી દિલ્લી

શિષ્યવૃત્તિઓ :

૨૦૦૨-૨૦૦૩ નેશનલ કલ્ચરલ સ્કોલરશિપ (શિલ્પ) - ભારત સરકાર, HDR મંત્રાલય

૨૦૦૩-૨૦૦૪ લલિત કલા અકાદમી સ્કોલરશિપ, સંસ્કૃતિ મંત્રાલય, નવી દિલ્લી

આઝાદી

કલ્પવૃક્ષ